

16 oktober 2019

Geachte ,

Het kabinet heeft in zijn brief van 4 oktober maatregelen aangekondigd om de stikstofproblematiek aan te pakken. VNO-NCW en MKB-Nederland, en de aangesloten branches die het betreft, zien echter dat snelle oplossingen nog uitblijven terwijl de urgentie voor het bedrijfsleven toeneemt. Enerzijds komen de provincies nog niet met eenduidige beleidsregels, anderzijds dreigen mogelijke maatregelen te verzanden en hebben wij de vrees dat echte oplossingen weer maanden op zich laten wachten.

Die tijd hebben we niet. In de bouw, maar zeker ook verder in de keten, droogt het werk voor medewerkers op en de hoognodige nieuwbouw van woningen en bedrijfspanden komt letterlijk niet van de grond, zoals u gisteren ook van de bouwsector zelf en de vakbeweging heeft vernomen. Maar ook vanuit andere sectoren, zoals bijvoorbeeld de industrie, bereiken ons signalen van bedrijven in nood.

Oplossingen kúnnen en mogen niet langer uitblijven; daarvoor is de urgentie te groot. Snelle maatregelen zijn nodig om te voorkomen dat bedrijven onnodig omvallen – dat is een reëel risico – en de economie verdere, ernstige schade wordt berokkend.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben eerder (30 september jl.) in een brief aan het kabinet concrete voorstellen gedaan voor oplossingen voor de korte en middellange termijn. Met deze voorstellen ontstaat een goede balans tussen bescherming van onze natuur én economie en is een houdbare oplossing mogelijk.

Wij vragen u met klem om op twee punten nu snel stappen te zetten om uit de impasse te komen:

- Drempelwaarde instellen.
In de kabinetsbrief van 4 oktober heeft minister Schouten aangekondigd met de Raad van State in gesprek te zullen gaan over het instellen van een drempelwaarde. Daar mag niet weer lange tijd overheen gaan. Wij stellen voor dat binnen uiterlijk een maand een drempel wordt ingesteld van minimaal 1 mol/ha die voor het hele land gelijk is. Met deze drempelwaarde kunnen talloze projecten die geen of nauwelijks stikstof uitstoten, snel weer worden opgestart zonder dat daarvoor lange vergunningsprocedures nodig zijn. Dat lenigt de nood van vele bedrijven die hun problemen met de dag groter zien worden.
- Vergunningverlening snel op gang met toepassing ecologische toetsen.
Daar waar vergunningverlening nodig is – en/of totdat er een drempelwaarde is vastgesteld – moeten provincies ecologische toetsing toepassen. Minister Schouten heeft dat ook aangedragen in haar brief van begin deze maand, maar de provincies doen daar nog onvoldoende mee. In bijvoorbeeld Zuid-Holland is ecologische toetsing wel al goed opgepakt en komen kleinere bouwprojecten weer van de grond. Dat moet snel in alle provincies navolging

krijgen. Wij willen dat de minister dat morgen in haar overleg met de provincies meeneemt en daarop toeziet.

Europa geeft ons tijd

De Advocaat-Generaal Kokott heeft in haar advies aan het Europese Hof gezegd, dat *'het duidelijk is dat een lidstaat als Nederland niet onderworpen kan zijn aan een onvoorwaardelijke verplichting om zijn landbouw plotseling op grote schaal in te perken en ook fors in te grijpen in andere economische ontwikkelingen teneinde de belasting van Natura 2000-gebieden met stikstof tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen'* (overweging 160). Wij delen die visie. Voor ons is duidelijk dat Nederland op zoek moet naar een nieuwe beleidsaanpak om natuurbescherming en economische ontwikkelingen met elkaar in balans te houden. Dat vergt echter nieuwe beleidsafwegingen en onderzoeken die tijd kosten. In de tussentijd kunnen we bedrijven en woningzoekende burgers niet nog langer in de kou laten staan.

Crisisberaad

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben morgen in de Malietoren crisisberaad met alle sectoren in de gezamenlijke achterban die door de stikstofcrisis worden getroffen. In dat overleg zal ook de PFAS-aanpak worden besproken, die bovenop de stikstofimpasse bedrijven nog verder in de problemen brengt. Over de uitkomsten van dat beraad zullen wij u nader berichten.

Wij verwijzen u ten slotte naar de bijlage hieronder, waarin u een aantal verhalen van ondernemers (geanonimiseerd) vindt die hun problemen bij ons stikstofmeldpunt hebben aangekaart.

Hoogachtend,

Hans de Boer
voorzitter VNO-NCW

Jacco Vonhof
voorzitter MKB-Nederland

Bijlage: enkele ervaringen uit de praktijk

Achtergronden

Bij VNO-NCW en MKB-Nederland zijn circa 200 meldingen binnengekomen via ons speciale stikstof meldpunt en via onze medewerkers. Ook bij onze branche-leden zoals de Aannemersfederatie, Cumela en Bouwend Nederland zijn honderden meldingen gedaan. Hieronder enkele sprekende voorbeelden en een korte samenvatting van de problematiek.

Samenvatting van de meldingen

De stikstofproblematiek raakt vele sectoren. Niet alleen de boeren en de bouw worden getroffen, maar ook ingenieursbureaus, onderaannemers, binnenvaartschippers, toeleveranciers aan de bouw, sportclubs, zzp'ers en talloze burgers worden erdoor geraakt, doordat onzekerheid is ontstaan over bijvoorbeeld hun werk, hun te bouwen woning, hun nieuwe sportveld of doordat contracten worden opgezegd. Ook tal van duurzame projecten liggen onbedoeld stil, terwijl zij juist de duurzaamheid van onze economie vergroten.

Praktijkvoorbeelden

Enkele voorbeelden (geanonimiseerd!) van de meldingen die wij binnenkrijgen op het meldpunt:

- Eind januari 2019 zijn wij (3 familieleden) ons bedrijf gestart onder de naam 'XXXXXX'. het betreft hier de aankoop van een binnenvaartschip middels externe financiering. Het schip met de naam XXXXXX is een gespecialiseerde XXX tanker, welke dus alleen XXXXX kan vervoeren. Ons vaargebied is, laden in XXXX (DE) en lossen bij kleine(re) XXXXX-fabrieken in de randstad en XXXXXX. Onze financiering is gebaseerd op 1,5 reis per week (=laden/lossen is 1 reis). Tot de zomer van dit jaar haalden we dit met gemak, echter na de bouwvakvakantie vanaf ruwweg half augustus komen we niet verder dan 1 reis per week en dan hebben we nog geluk want sommige collega's liggen al 2 weken stil. U kunt begrijpen dat wij als nieuw gestart bedrijf (nog) niet beschikken over voldoende reserves om een crisis als deze lang vol te houden! Wij vragen ons dan ook af waar wij een eventuele claim voor geleden schade kunnen deponeren? Het bestaan van 3 gezinnen staat op het spel! Laat aub. doordringen bij de politiek en lagere overheden dat bij het niet snel oplossen van deze problemen er onnoemlijke schade zal ontstaan in werkend Nederland. Onze frustratie is enorm, onze handen jeuken!
- Wij hebben opdracht voor de aanleg van elektrotechnische installaties in enkele nieuw te bouwen zorggebouwen via aannemer XXXX voor de zorginstelling XXX. Door de stikstofproblematiek zien wij ons nu geconfronteerd met uitgestelde projecten:
  - Nieuwbouw van zorggebouwen (had in augustus jl zullen starten) op locatie X en Y.
  - De opschorting van deze projecten heeft tot gevolg dat het werk voor 6 elektromonteurs, een tekenaar en een werkvoorbereider stil kwam te liggen.
  - Daarnaast was een deel van de bestellingen van het benodigde materiaal voor de projecten al gedaan. Dit is niet terug te draaien. Met als gevolg een te grote voorraad van reeds betaald materiaal. De gevolgen zijn o.a.: verloren uren voor werkvoorbereiding en

overleg; een gat in de planning; de oude projecten en de al aangenomen projecten voor daarna, gaan mogelijk tegelijk lopen, met als gevolg een te grote piek en te weinig bezetting, kostenverhoging inleen personeel; omzetzaling voor 2019; versneld nieuwe projecten aannemen tegen lagere prijzen om de planning te vullen; kostenverhoging voor 2019; kostprijs van de projecten wordt hoger naarmate er meer tijd verstrijkt door verhoging van prijzen van de materialen en de lonen.

- Ons ingenieursbureau is gespecialiseerd in het verzorgen van bestemmingsplannen, omgevingsvergunningen en technische onderzoeken (waaronder stikstofdepositie onderzoeken) voor MKB-bedrijven. Door de PAS-uitspraak hebben we al maanden geen stikstofberekeningen kunnen doen, maar gelukkig doen we meer. Echter door deze uitspraak zien veel van onze klanten voorlopig van hun wijzigings- of uitbreidingsplannen af. Of ze besluiten deze niet in Nederland te doen, maar elders in de wereld. Dit heeft er toe geleid dat er sinds 29 mei geen enkel verzoek is gedaan om vergunningaanvragen te verzorgen. Daar waar we normaal gesproken 10 tot 20 aanvragen per maand krijgen, in prijs variërend van 20.000,= tot 100.000,=. Dit is dus een forse schadepost.
- Ons bedrijf voert reeds meer dan 60 jaar tegel & sanitair werkzaamheden uit voor zowel de particuliere werken, alsook grote projecten, met een bezetting van meer dan 35 Fte. Ondanks dat wij achteraan de bouwketen komen (tegeltzetterij), merken wij nu al dat de orderportefeuille drastisch begint terug te lopen.
- Ons project XXXXX is tevens slachtoffer van de stikstofproblematiek. Het wordt ontwikkeld in XXXXX deel van het XXXXXX bedrijvenpark. Daarom wil ik het hierbij aanmelden bij jullie meldpunt. Vanzelfsprekend all-electric, circulair en energieneutraal ontworpen. Maar toch kan er geen vergunning afgegeven worden. Met door de optredende vertraging grote financiële gevolgen voor onze opdrachtgever en ook voor onszelf (architectenbureau).
- Op 23 juli jl. is een omgevingsvergunning verleend door de gemeente XXXXX voor ons bouwproject XXXX in XXXXX. XXXXX is een bedrijf wat artikelen levert ten behoeve van de gezondheidszorg. De gemeente heeft ons deze week bevestigd dat er geen bezwaren zijn op de verleende omgevingsvergunning, daarmee was de omgevingsvergunning onherroepelijk. Tot onze grote verbazing heeft de gemeente ons vanmorgen gebeld en aangegeven dat de vergunning ten onrechte is verstrekt. De gemeente had ons er op moeten wijzen dat wij een vergunning voor de stikstof hadden moeten aanvragen bij de provincie XXXXX. Maar deze vergunningen worden nu niet verleend gezien de uitspraak van de Raad van State. Wij zijn de aannemer van dit project, hebben opdracht deze uitbreiding te bouwen. Wij hebben alles voorbereid om te starten met het werk, we zouden starten zodra de vergunning

onherroepelijk was. Nu we niet kunnen starten, leiden wij en onze opdrachtgever enorme schade en is er nu geen enkel zicht op wanneer we weer met het werk kunnen starten. Alleen al een vergunning voor stikstof heeft een doorlooptijd van 26 weken ! Als dit zo verder gaat in Nederland leidt dit tot een complete stand-still van de gehele Nederlandse Bouwsector en dit zal absoluut van invloed zijn op de economische groei volgend jaar in Nederland. Niet te vergeten dat de bouwsector net uit de grootste naoorlogse bouwcrisis kruipt, is deze ontwikkeling desastreus. De bouwcapaciteit in Nederland is nu al te gering, maar als deze situatie niet direct door middel van een noodwet wordt opgelost, zal de bouwcapaciteit noodgedwongen nog verder afnemen. Dit gaat zeker leiden tot vele faillissementen.